

Fóbiákkal manipulálják a magyar társadalmat

A három évtizeddel ezelőtti rendszerváltozás minden jelentősebb aktora és mozgatója egyetértett abban, hogy az új magyar társadalom csakis kapitalista lehet. A „tőke vagy munka”, „közösségi vagy magántulajdon” kérdését mindent átmosó propagandával, az alkotmány kiforgatásával és erős nyugati beavatkozással kiiktatták a lehetséges alternatívák közül, lényegében tabunak bélyegezve egy szocialista modell lehetőségét. A fő kérdés az lett, hogy alapvetően a nemzeti burzsoázia vagy a nemzetközi tőke kiszolgálása a mindenkori kormány feladata. Máig ez a legfontosabb vízválasztó az úgynevezett „jobboldali” és „baloldali” (más kifejezéssel „balliberális”) politikai erők között.

Alkérdésként ugyanakkor három évtizede jelen van az is, hogy a magyar kapitalizmusban milyen legyen a szociális és a neoliberalis elem aránya. Alapvetően mindvégig a neoliberalis politika érvényesült, de tagadhatatlanul jelen voltak a szociális transzferek is. Ezek a szocialista kormányok idején a jövedelmi egyenlőtlenségeket mérsékeltek, míg a Fidesz alatt a középosztálybeli családok gyereknevelését támogatják. A jövedelmi decilisek tekintetében Magyarország a szocialista rendszer örökségeként EU-szinten még mindig nem áll különösen rosszul. Kirívó viszont a legfelső egy (vagy fél) százalék elképesztő, nyílt korrupcióval szerzett vagyona, a multinacionális cégek szédületes arányú profitkivitele és a roncs társadalom szellemi-egzisztenciális leszakadása.

A korszak elején háromféle párttípus határozta meg a politikai mezőt. A Horthy-korszak és az 1945–48-as koalíciós idők „történelmi pártjai”, az MSZMP és a Hazafias Népfront utódszervezetei valamint az új liberális pártok. Már az 1990-es kezdeteknél eltűnt a magyar progresszió sajátos, ellentmondásaival együtt is fontos ereje, a népi baloldal. Kiöregedett politikusait olcsón megvette a torgyáni–orbáni jobboldal, és hamarosan emlékét is kitörölték a politikai köztudatból.

A történelmi pártok némi rugdalódzás után beolvadtak a Fideszbe, amely egyre inkább a Horthy-korszak domináns kormánypártjához kezdett hasonlítani. Az SZDSZ hivatalos megszűnésével a liberálisok folyamatos kísérletet tesznek arra, hogy valamennyi ellenzéki erőt és még a Fidesz mérsékelt renegátjait is befolyásuk alá vonják. A szocialista korszak utódszervezetei közül csak az MSZP maradt meg, amely a jobboldali veszélyre és nyugati nyomására hivatkozva folyamatosan engedményeket kényszerül tenni neoliberais szövetségesei javára. Ezzel együtt nevével, tagságával és a múltja kisugárzásával az egyetlen jelentősebb politikai erő, amely elvben a kapitalizmuskritika és a demokratikus szocializmus bázisa lehet. Ennek alapvető feltétele lenne, hogy az Orbán-ellenes erőkkel való összefogás ne legyen több taktikai szövetségénél, ne járjon együtt elvi-ideológiai engedményekkel.

A magyar társadalom jelentős része nem hosszabb távú érdekei alapján szavaz az egyes politikai pártokra, az osztályalapú pártválasztás lényegében megszűnt. Társadalmunk két szembenálló táborra szakadt. Mivel sikerült kitörölni a köztudatból azt az igazságot, hogy a baloldal alapvetően a munka, a közösségi tulajdon, a jobboldal pedig a tőke és a magántulajdon érdekeit képviseli, a „baloldali” és „jobboldali” címkék sok tekintetben alkalmatlanok a politikai tagoltság jellemzésére. A viszonylag jómódú, tájékozott rétegek körében a politikai oldal választása a valláshoz, Trianonhoz, a kulturális értékrendhez, a család történelmi tragédiáihoz, a nemi identitáshoz és hasonló toposzokhoz kötődik. A szegényebb, tájékozatlanabb rétegek a választások előtti kormányzati osztogatások, illetve a hatalommal szembeni ösztönös ellenszenv alapján voksolnak a választásokon.

A „bal” vagy „jobb” politikai párt kiválasztása után – a két tábor hideg polgárháborúja miatt – önkéntelenül kialakul a „mieink” nézeteinek átvétele olyan kérdésekben is, amelyről az egyénnek korábban egészen más véleménye volt. A baloldalnak nevezett ellenzék és a Fidesz-tábor száznyolcvan fokban felcserélte a nézeteit olyan témákban, mint a nukleáris energia, az Oroszországhoz és az USA-hoz való viszony vagy az állam gazdasági szerepvállalása. A minimálbér emelése és a (részleges) hatósági árszabályozás a „jobboldali” politika része lett, amit a „baloldal” elutasít. A vadliberais egykulcsos szja viszont láthatóan mindkét tábor elitjének megfelel. Szinte paródiába illő módon a „baloldali” táboron belül egyre erősebb az antikommunizmus, míg a „jobboldal” – bár külpolitikai kényszerből – szimpátiával figyeli a Kínai Kommunista Párt által bevezetett modellt. Az ellenzéki politikusnő, aki arról szónokol, hogy Orbán Viktor „visszahozza a

szovjet tankokat Magyarországra”, karakteres példája a politikai szekértáborok tökéletes ideológiai zűrzavarának.

A politikai törésvonalak az Európai Unióhoz való viszonyt is meghatározzák. Az EU jelen formájában úgy nagyjából nyolcvan százalékban a nyugati nagytőke gazdasági érdekeit, tíz százalékban az angolszász hatalmak stratégiai céljait szolgálja, de még így is többet tesz a szociális, emberi jogi és környezeti értékekért, mint az azokat negligáló, elpusztító magyar jobboldal. Az ellenzéki oldal EUPártisága ezért itt és most a progressziót szolgálja mindaddig, amíg nem vált át irracionális Európa-vallássá.

A hideg polgárháború, a zárt politikai szekértáborok kialakulása már nemcsak Magyarországot (és az Egyesült Államokat) jellemzi, a pandémia, a relatív gazdasági lemaradás, a migráció miatt egyre több országban megjelenik, és Nyugaton egyre erősebbek az elitellenes lázadások is. Mindez logikus következménye a politikamentes toposzok, életérzések és fóbiák ideológiai pótlékká emelésének. Lehet vitatkozni azon, hogy a szó klasszikus értelmezésében van-e még munkásosztály, vagy sem. De annyi bizonyos, hogy a társadalom legfontosabb törésvonalait a tulajdonviszonyok, a munkajövedelmek és a profit arányai határozzák meg. Ahol – mint a mai Magyarországon – ezt sikerül kitörölni a társadalmi köztudatból, ott balhitek és ügyesen manipulált fóbiák köré szerveződnek a szekértáborok. Tudatosan megosztva a hazai és nemzetközi kapitalista viszonyok kiszolgáltattjait, tönkretéve a természeti és kulturális értékeinket is. Érdemi kapitalizmuskritika és a demokratikus szocializmus értékrendjének megjelenítése nélkül a két szekértábor hideg polgárháborúja csak általában a tőkés elit és jelenleg a fideszes oligarchia érdekeit szolgálja.